

Ukázka z knihy Yehudy Nira: Zmařené dětství

Na zpáteční cestě jsem procházel kolem těl Němců na schodišti v chodbě budovy, kde jsem se s nimi střetl předtím v noci. Stěny byly potřísněny krví. Všichni až na důstojníka byli velmi mladí, nebylo jim ani dvacet. Důstojník měl roztržštěnou hlavu, asi od ručního granátu, a ze zející rány mu ještě vytékalo cosi bílého.

Ostatní leželi v kalužích krve. Stál jsem tam několik minut, ohromeně, skoro v transu. Byli to první mrtví Němci, které jsem viděl, a měl jsem dobrý pocit, že jsem se o jejich smrt aspoň částečně zasloužil.

Dobývání německé pobočky YMCA bylo pravděpodobně nejkrvavější bitvou v centru Varšavy z celého povstání. Začalo za rozbřesku a trvalo skoro čtyřicet hodin. Třebaže jsme měli velmi vysoké ztráty a o vítězství se rozhodovalo v boji muže proti muži, bylo to důležité vítězství, protože YMCA byla poslední buňkou německého odporu v naší oblasti.

Přes toto skvělé vítězství zůstávala situace vážná a současně absurdní: na konci prvního měsíce povstání se zdálo, že obě strany si přičítají významná vítězství. Německá armáda znovu dobyla některá varšavská předměstí a uzavírala Staré Město. Současně se však vnitřní město, sídlo hlavního velitelství povstání, zbavovalo zbývajících obklíčených Němců, zpevňovalo obranné linie a statečně odolávalo obrovské převaze nacistické válečné mašinérie.

Zdálo se, že i když se zbytek Varšavy nepříteli podrobí, my budeme v boji pokračovat až do trpkého konce. Jak Němci posilovali své pozice kolem Varšavy, zásobování od Spojenců ze západu ustalo. Jejich letectvo nedokázalo překonat německou protiletadlovou obranu. Sověti od nás i nadále tvrději dávali ruce pryč; asi čekali, až se podrobíme jejich hlavnímu nepříteli. To byl další podivný, ale nepřekvapivý vývoj této války.

Navzdory mým předpokladům mě osvobození budov YMCA nespojilo s matkou. Její dům byl jen tři bloky odtud, ale pro kohokoli bylo nadmíru nebezpečné, ne-li nemožné se tam dostat. Bylo to v německé části města, a třebaže obě místa nyní ovládala Armia Krajowa, Němci nechali na střechách domů mnoho ostřelovačů. Ještě několik dní po bitvě jsem nevěděl, zda je matka naživu. Museli jsme počkat, až podzemní komunikační systém spojí její ulici se zbytkem oblasti. Po čtyřech týdnech v boji byla má situace stejně zlá jako vždycky, možná ještě horší. Byl jsem unavený, hladový a sám. S pocitem zoufalství, kdy mi už nezáleželo na tom, zda žiju nebo jsem mrtvý, jsem se dobrovolně přihlásil k jednomu úkolu, kdy šlo o přepravení nějakých zásob do Starého Města, které bylo na pokraji kapitulace. Když bude naše mise úspěšná, aspoň se spojím s Lalou. Vždycky byla ve styku s nacisty nápaditější než já, a věděl jsem, že potřebuju její pomoc. Báł jsem se padnout do německých rukou sám.

Muž, který měl vést náš konvoj sestávající z deseti mužů, byl kurýr, který mi už dvakrát přinesl dopis od Laly. Ujišťoval mě, že ví, kde je. Několikrát už navštívil nemocnici, v níž pracovala jako zdravotnice. Někteří lidé z mé jednotky si mysleli, že naše mise je typicky polský, zbytečně odvážný podnik, který je nemožné uskutečnit. Staré Město bylo od zbytku Varšavy zcela odříznuto; jediná cesta, kterou se tam dalo dostat, vedla odpadním systémem, jímž člověk mohl nepozorovaně projít pod oblastmi okupovanými nepřítelem. Bylo to něco přes tři kilometry daleko – čtyři hodiny pod zemí. Velitel mise kapitán Komarek už tudy prošel několikrát. Ale nyní zde byly nové komplikace. Němci naši cestu už objevili a u šachet do kanalizace v oblasti, kterou měli pod kontrolou, ji shora hlídali. Neodvažovali se do kanálu slézt, ale shora pozorně poslouchali. Při sebemenším podezření, že se dole něco děje, pak dolů hodili ruční granát, který zabil všechny v dosahu tří metrů. Šířily se nepotvrzené zprávy, že Němci mají v plánu zamořit systém jedovatým plynem yperitem.

Podle odborníků to moc nedávalo smysl: plyn by stoupal nahoru a zabil by i Němce nad zemí. Ale v těchhle posledních měsících války panovalo tak velké zoufalství, že možné bylo všechno.